

نو تر و بیست

منطق دهم - رشته انسانی



 notruphil  notruphil

 www.notruphil.com





نوترفیل خونه رتبه برترها

قبولی های کنکور ۱۴۰۳



نگ رقصی نوترفیل

رتبه ۲



محمدعلی موسی پور

دورقصی های نوترفیل

رتبه ۶۸



منیره زمانی

رتبه ۴۸



محمدحسین هاشمی

سه رقصی و چهار رقصی های نوترفیل

رتبه ۱۹۵



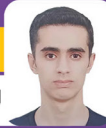
سید حسین تقوی

رتبه ۱۳۴



امیرمحمد ملکشاهی

رتبه ۱۱۲



امیرمحمد شریفی کلوزی

رتبه ۵۷۵



هانیه گنجعلی

رتبه ۵۰۹



علیرضا شمسواری

رتبه ۴۲۸



مهدیه اسدی ارزنه‌ئی

رتبه ۳۵۷



فاطمه مروت بلسی

رتبه ۶۶۸



فائزه حیدری دهکردی

رتبه ۶۳۹



هلیا رضایی

رتبه ۶۲۷



فریما آقاپور

رتبه ۶۰۳



ریحانه فلاح امینی

رتبه ۸۸۱



حلما ناصری

رتبه ۸۰۵



لعیا زنگنه قاسم‌آبادی

رتبه ۷۹۳



سارینا تقی‌زاده

رتبه ۶۷۴



علی اسدی

رتبه ۱۰۲۰



مهسا پیری

رتبه ۱۰۲۰



سارا دهقان

رتبه ۹۹۵



جواد فلاحتی

رتبه ۹۱۴



کیانا شیرین‌فر

رتبه ۱۱۲۵



سمیرا تباوار

رتبه ۱۱۱۱



رضا نصیری مدیسه

رتبه ۱۰۴۹



محمد خرم‌آبادی

رتبه ۱۰۲۴



ژینو نادری

رتبه ۱۲۶۷



مهدی آزادبخت

رتبه ۱۲۲۵



سید مهدی حیات‌غیبی

رتبه ۱۲۲۵



مهدی فیض‌زاده

رتبه ۱۲۰۴



یکتا سلیمانی‌پور

رتبه ۱۴۰۹



غزل قبادی

رتبه ۱۳۱۶



یسری ابوالمحمدی مله

رتبه ۱۳۰۶



مهتاب کامل

رتبه ۱۲۷۲



نرگس جوانی

رتبه ۱۵۹۸



محمدرضا دادپور

رتبه ۱۵۸۷



مهدی تیموری

رتبه ۱۴۳۹



ریحانه جعفری خیرخواه

رتبه ۱۴۱۶



زینب پارسافات

رتبه ۱۷۲۹



علی عزیززاده

رتبه ۱۷۲۹



علیرضا انصاری

رتبه ۱۶۶۹



مائده سادات حسینی

رتبه ۱۶۱۹



مهشید خانی

رتبه ۱۷۸۲



یاسین رئیسی زیدآبادی

رتبه ۱۷۷۶



علی عرب‌خانی

رتبه ۱۷۴۲



الهه فکاری

جای تو اینجاست،
با نوترفیل رتبهات رو بساز!

درس اول: منطق ترازی اندیشه

❑ **منطق:** علمی که در پی جلوگیری از خطای اندیشه است.

خطای فکری = مغالطه = سفسطه

✓ مغالطه می‌تواند عمدی یا غیر عمدی باشد.

نکته مغالطه مانند بیماری است که لازم است، منطق دانان آن را بدانند تا با آن مبارزه کنند.

منطق، قوانین حاکم بر ذهن و راه‌های جلوگیری از خطای اندیشه را بیان می‌کند.

تأکید منطق بر آموزش درست اندیشیدن است.

توجه: ذهن انسان به‌طور طبیعی بر مبنای قواعد می‌اندیشید و منطق دانان این قواعد را کشف می‌کنند نه وضع.

✓ **مهم:** ذهن همواره در معرض لغزش است و معمولاً در استدلال‌های پیچیده و تعریف دقیق اصطلاحات، دچار اشتباه می‌شود.

منطق علم کاربردی است که برای تبحر پیدا کردن در آن احتیاج به تمرین و تکرار فراوان است.

این علم بسیار شبیه دوچرخه سواری است با دانستن قواعد نظری نمی‌توان در آن تبحر داشت و احتیاج به تمرین فراوان دارد.

✓ **نتیجه مهم:** منطق یک ابزار است برای خدمت به سایر علوم، مثل سیستم کنترل خودرو که اطلاعات فراوانی می‌دهد اما باعث به

حرکت در آمدن خودرو نمی‌شود.

❑ **کاربرد منطق:** منطق علاوه بر ارزیابی اندیشه‌های فلسفی در زندگی روزمره بسیار مهم است زیرا می‌خواهیم درست تصمیم

بگیریم و درست فکر کنیم.

علت نیاز فراوان امروزه به منطق: **۱** فراگیر شدن رسانه‌ها **۲** حجم انبوه اطلاعات صحیح و غلط.

❑ **دو حیطة کلی دانش بشر:**

۱ تصور: مانند درک ما از سیم‌رغ، درخت، مثلث قائم‌الزاویه و مانند آن. در این حالت به واقعیت داشتن یا نداشتن یا ارتباط آن با سایر

امور، کاری نداریم و تنها همان مفهوم را به ذهن می‌آوریم.

۲ تصدیق: اوصافی را به چیزی نسبت می‌دهیم یا سلب می‌کنیم و در آن حکم وجود دارد. مثل مثلث قائم‌الزاویه سه ضلع موازی ندارد.

❑ **دو بخش اصلی منطق**

۱ تعریف: از تصور یا تصورات معلوم استفاده می‌کنیم تا بتوانیم تصویری مجهول معرفی کنیم.

مثال: دارابی چیست؟ میوه‌ای با مزه‌ای شبیه پرتقال و نارنگی و سبز رنگ.

۲ استدلال: از تصدیق‌های معلوم استفاده می‌کنیم تا تصدیق مجهول را معلوم کنیم.

✓ برای مثال اگر به شما که شنا بلد نیستید بگویند: اگر شنا بلد نباشید، وارد شدن به قسمت پرمق استخر خطرناک است.

✓ با استفاده از تصدیق معلوم، تصدیق مجهول، معلوم شده است.

توجه: جمله‌ای که با چیست پایان می‌پذیرد با بخش تعریف و جمله‌ای که با چرا آغاز می‌شود با بخش استدلال سروکار دارد.

درس دوم: لفظ و معنا

❑ **علت توجه منطق به الفاظ:** خطا در الفاظ منجر به مخاطب اندیشه می‌شود.

❑ **اشتراک لفظ:** اشتباه گرفتن کلماتی که دارای ظاهر مشترک هستند (معانی مختلف شیر).

✓ به تعبیر مولوی، اشتراک لفظ دائم راهزن است.



✓ مشترک لفظی: بیان چند معنای متفاوت به وسیله لفظ واحد.

کلمات پرتکرار اشتراک لفظ:

- ✓ با
- ✓ تا
- ✓ سیر
- ✓ عکس گرفتن
- ✓ شیرین
- ✓ کاری
- ✓ گشت
- ✓ شیر

انواع دلالت

- ✓ **مطابقی:** لفظ بر کل معنا دلالت دارد (خانه‌ام را فروختم).
- ✓ **تضمنی:** لفظ بر جزئی از معنا دلالت دارد (خانه‌ام را رنگ کردم).
- ✓ **التزامی:** لفظ بر لازمه یک شی دلالت دارد (خانه‌ام را دزد برد).

✎ **مغالطه توسل به معنای ظاهری:** اگر دلالت مطابق را به جای تضمنی و یا التزامی به کار ببریم این مغالطه پدید می‌آید. مثال او شیر است.

✓ اگر شیر به معنای شجاعت را با شیر جنگل اشتباه بگیریم مغالطه ایجاد می‌شود.

✎ **مغالطه شیوه نگارش کلمات:** اشتباه نوشتن و یا نگارش نادرست عبارات.

مثال:

✓ او برای بازدید پنج روزه، از اصفهان به شهر ما آمد.

✓ او برای بازدید پنج روزه از اصفهان، به شهر ما آمد.

توجه: عدم رعایت دقیق علائم سجاوندی نیز منجر به پدید آمدن این مغالطه می‌شود.

✎ **مغالطه ابهام در مرجع ضمیر:** استفاده از عبارات دو پهلو که در آن مرجع ضمیر مشخص نیست.

مثال: رستم سوار اسب شد و دستی بر سرش کشید.

درس سوم: مفهوم و مصداق

✎ **تفاوت مفهوم و مصداق:** معنای کلمات را می‌فهمیم، به همین دلیل به آن مفهوم می‌گوییم؛ حالا اگر این مفاهیم در دنیای خارجی بر چیزی صدق شوند مصداق ایجاد می‌شود.

مفاهیم:

۱ جزئی

۲ کلی

مفهوم جزئی:

۱. مصداق کاملاً مشخصی دارد.
۲. قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را ندارد.
۳. معمولاً اسم خاص است مثل رستم.
۴. کلمه بعد از صفت اشاره، مثل این کتاب (صفت اشاره مفهوم جزئی محسوب نمی‌شود).
۵. مفهوم کلی ۱. قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را دارد.
۲.۲. موارد می‌تواند واقعی یا خیالی باشد.
۳.۳. مفهوم کلی می‌تواند هیچ مصداقی نداشته باشد.

نسب اربع که میان دو مفهوم کلی برقرار است:

۱. **تساوی:** مصادیق کاملاً با هم منطبق هستند.
✓ مثل انسان و متفکر: هر انسانی متفکر است / هر متفکری انسان است.
۲. **تباین:** مفاهیم هیچ اشتراکی با هم ندارند.
✓ مثل انسان و سنگ: هیچ سنگی انسان نیست و هیچ انسانی سنگ نیست.
۳. **عموم و خصوص مطلق:** یک مفهوم کلی‌تر از مفهوم دیگر است.
✓ مثل آسیایی و ایرانی: هر ایرانی آسیایی هست.
✓ بعضی آسیایی‌ها ایرانی هستند.
✓ بعضی آسیایی‌ها ایرانی نیستند.
۴. **عموم و خصوص من وجه:** دو مفهوم مصادیق مشترک دارند:
✓ مثل سنگ و سفید.
✓ بعضی سنگ‌ها سفید هستند / بعضی سنگ‌ها سفید نیستند.
✓ بعضی سفیدها سنگ هستند / بعضی سفیدها سنگ نیستند.

درس چهارم: انواع و شرایط تعریف

اقسام تعریف:

۱. **لغوی:** تعریفی که دارای ویژگی‌های زیر است:
✓ استفاده از اصطلاحات آشنا.
✓ مفاهیم مترادف.
✓ نحوه شکل‌گیری لغت.
مثال: بهمن: مرکب از به و من به معنای اندیشه نیک. طاس: تشت بزرگ. فردوس: معرب پردیس.
۲. **ذکر مصادیق:** در این تعریف از نمونه یا تصویر برای توضیح مفهوم استفاده می‌کنیم.
✓ رودخانه: ارس کارون و...
۳. **تعریف مفهومی:** شامل دو قسمت عام و وجه افتراق است، به مثال توجه کنید:
✓ انسان: حیوان دارای تعقل.
✓ حالا دوتا سؤال باید پرسیده شود.
سؤال: کدام وجه بین موجودات مشترک است؟ حیوان
سؤال: کدام قسمت باعث تمایز انسان می‌شود؟ دارای تعقل بودن.

مثال دیگر: جیوه: فلزی که در دمای معمولی مایع است.

فلز بودن ویژگی‌ای مشترک بین همه عناصر است و نمی‌تواند فقط به جیوه اختصاص داشته باشد. پس قسمت عام تعریف: اما مایع بودن در دمای طبیعی، ویژگی‌ای هست که فقط جیوه دارد و آن را از سایر عناصر جدا می‌کند. پس وجه افتراق است. **توجه کنید:** وجه عام یا افتراق لزوماً یک جمله یا ترکیب نیست و می‌تواند کلمه هم باشد.

✓ بنابراین در این نوع از تعریف با دسته بندی ویژگی‌های یک مفهوم به ویژگی مشترک با سایر مفاهیم مشابه (امر عام) و ویژگی خاص آن (امر خاص) یا ویژگی منحصر به فرد به تعریف مفهوم می‌پردازیم. تعریف را با مفهوم عام آغاز می‌کنیم و سپس مفهوم خاص تر را بیان می‌کنیم.

□ شرایط تعریف صحیح:

۱ **واضح بودن:** برای رعایت این شرط باید از واژه‌های آشنا استفاده کنیم تا واضح و قابل فهم باشند. استفاده از واژه‌های ناآشنا برای تعریف صحیح ممنوعه.

✓ **قیمتی:** ثمین این تعریف ایراد دارد چون ثمین نامأنوس تر از قیمتی است.

۲ **جامع بودن:** معرف باید شامل تمام مصداق‌های تعریف باشد. یکی از راه‌های ساده تشخیص این ویژگی، پرسیدن سوال آیا همه؟ است. مثال: مثلث: شکلی که دارای سه ضلع مساوی است.

سؤال: حالا وقت پرسیدن این سوال است که آیا همه مثلث‌ها سه ضلع مساوی دارند؟ نه. این تعریف شامل قائم‌الزاویه نمی‌شود؛ پس تعریف جامع نیست.

۱ **مانع بودن** در این شرط تعریفی که انجام می‌دهیم فقط باید مخصوص مصادیق همان مفهوم باشد، راه تشخیص آسان این شرط پرسیدن سؤال آیا فقط؟ است.

مثال: مستطیل، شکلی با چهار ضلع که دوه‌دو موازی هستند.

سؤال: آیا فقط مستطیل، شکلی با چهار ضلع که دوه‌دو با هم مساوی هستند می‌باشد؟ خیر. لوزی هم این شرایط را داراست.

۲ **دوری نبودن** ساده‌ترین شرط تعریف است هر وقت چیزی را با استفاده از خود آن تعریف کنیم تعریف دوری پدید می‌آید.

مثال: گفت: آخر در سبو واگو که چیست؟ گفت: آنچه خورده‌ام، گفت این خفی است.

گفت: خورده‌ای آن چیست آن؟ گفت: آنچه در سبو مخفی است آن

✓ **حرکت مکانی:** حرکت از مکانی به مکان دیگر (استفاده از مکان باعث دوری بودن شده است).

درس پنجم: اقسام استدلال استقرایی

□ استدلال: قیاسی / استقرایی

قیاسی: در این نوع استدلال، مقدمات ضرورتاً نتیجه را در پی دارند.

توجه: نتیجه لزوماً درست نیست.

مثال: می‌دانیم که برای رفتن به دانشگاه باید دیپلم بگیریم و حمید دانشجو است. بنابراین نتیجه می‌گیریم که او دیپلم دارد.

استقرایی: مقدمات از نتیجه حمایت نسبی می‌کند.

توجه: حمایت نسبی به معنای غلط بودن نتیجه نیست.

مثال: راننده ماهر را در نظر بگیرید که بارها توانسته است در شرایط خطرناک خودروی خود را کنترل کند. بنابراین نتیجه می‌گیریم که او هیچ‌گاه با کسی تصادف نخواهد کرد.

□ اقسام استدلال استقرایی:

۱ استقرای تمثیلی، روشی پرکاربرد برای توضیح مفاهیم است که در علوم مختلف نظیر روانشناسی (نقل داستان مراجعه کنندگان قلبی با بیماری مشابه توسط مشاور)، ادبیات (تمثیل در ادبیات همان تشبیه است. آثار ادبی همچون کلیله و دمنه، مرزبان نامه و منطق الطیر، آکنده از داستان‌های تمثیلی هستند) و صنایع هوایی (شبیه‌سازی پرواز) کاربرد دارد.

نکته

۱ برای رسیدن به نتیجه از تمثیل استفاده می‌کنیم.

۲ هر زمان ادات تشبیه وجود داشت لزوماً استقرای تمثیلی به کار نرفته است.

۳ استقرای ضعیفی است.

۴ هیچ وقت قطعی نیست.

۵ هرچه وجوه مشابه بیشتر باشد استدلال قوی‌تر است.

✓ استقرای تمثیلی می‌تواند منجر به مغالطه تمثیل ناروا شود.

□ روش مقابله:

توجه به وجوه اختلاف: به‌عنوان مثال: اگر کسی بگوید کتاب قدیمی مانند کالا خوراکی‌اند که تاریخ مصرف آنها گذشته است؛ بنابراین قابل استفاده نیستند، می‌توانیم بگوییم: ما داریم درباره کتاب صحبت می‌کنیم که محصول تفکر بشر است نه مواد خوراکی. سپس به برخی از جنبه‌های اختلاف میان دو امر اشاره کنیم و بگوییم: برخی از کتاب‌های قدیمی جزو میراث فکری بشرند و مطالب آنها هنوز صحیح هستند.

۲ یافتن استدلال تمثیلی مخالف، راه دیگر مقابله با استقرای تمثیلی غلط، یافتن استدلال تمثیلی مخالف آن است در رد استدلال فوق می‌توان گفت: خیر، کتاب‌های قدیمی مانند اشیای قدیمی ارزشمندی هستند که باید به دقت از آنها نگهداری کرد.

استقرای تعمیمی: در این استدلال با بررسی چند مورد جزئی حکمی کلی می‌دهیم.

مثال: پس از گذشت یک ماه، هنوز عوارض جانبی از این دارو گزارش نشده است؛ بنابراین، این دارو عوارض جانبی برای شما ندارد.

نکته

۱ تک تک جامعه آماری بررسی نمی‌شود.

۲ از موارد تصادفی استفاده می‌شود.

۳ قوت و ضعف متفاوتی دارند.

۴ بسیار در علوم تجربی مورد استفاده قرار گرفته است.

✓ برای داشتن استدلال تعمیمی قوی رعایت چند شرط لازم است:

۱ نمونه‌ها تصادفی باشند.

۲ نمونه‌ها متفاوت و از تمام طیف‌ها باشد.

۳ تعداد نمونه با کل جامعه نسبت مناسب داشته باشد.

✓ اگر این شرایط به درستی رعایت نشود مغالطه تعمیم شتاب زده رخ می‌دهد.

✓ استنتاج بهترین تبیین در این نوع استدلال مانند کارگاه، تک تک حالت‌های مختلف را بررسی و به محتمل‌ترین حالت می‌رسیم.

۱ در زندگی روزمره بسیار پرکاربرد است.

۲ در مسائل علمی استفاده می‌شود.

درس ششم: قضیه حملی

جملات:

۱ انشایی

۲ خبری

جملات انشائی: شامل جملات امری/دعایی/ایمان تمایل و خواسته است و از عالم خارج خبر نمی‌دهد.

جملات خبری: خبر دهنده از عالم خارج است و قابلیت صدق و کذب دارد.

توجه: منطق جملات انشائی را بررسی نمی‌کند زیرا قابلیت صدق و کذب ندارد.

قضیه: جملات با معنا که درباره چیزی خبر داده و قابلیت صدق و کذب دارند.

۱ قضایا: ۱ حملی

۲ شرطی

قضیه حملی: بر ثبوت یا نفی چیزی حکم می‌دهد (هر تلاشگر موفق می‌شود).

قضیه شرطی: به اتصال یا انفصال بین دو نسبت حکم می‌دهد (اگر تلاش کنی موفق می‌شوی).

اقسام قضایا حملی: برای مشخص کردن اقسام قضایای حملی در جمله کافی است نهاد، مسند و فعل اسنادی را تشخیص دهیم.

توجه: در برخی جملات، فعل اسنادی وجود ندارد و برای تشخیص درست باید فعل داده شده را به اسنادی تبدیل کنیم.

✓ قضیه حملی همان جمله خبری در ادبیات است.

✓ در زبان منطق به نهاد موضوع/به مسند محمول / و به فعل ربطی رابطه می‌گویند.

✓ اگر رابط قضیه ایجابی باشد (فعل مثبت باشد مثل است) قضیه موجب نام دارد.

✓ اگر رابط قضیه سلبی باشد (فعل منفی باشد مثل نیست) قضیه سالبه نام دارد.

✓ رابطه ایجابی و سلبی کیفیت قضیه نام دارد.

✓ در منطق تنها افعال ربطی (است، بود، شد، گشت و گردید) به عنوان رابطه در نظر گرفته می‌شوند. بنابراین، نخست قضایایی را که با

سایر افعال به کار می‌بریم، به یکی از این افعال تبدیل می‌کنیم و سپس محمول آنها را مشخص می‌کنیم.

مثال: حسین کتاب دارد = حسین دارای کتاب است.

ماه می‌تابد: ماه تابنده است.

اقسام قضایای حملی

۱ قضیه محصوره: اگر موضوع قضیه کلی باشد، محصوره نامیده می‌شود (مثال هر الف ب است).

توجه: در این نوع قضایا قیدی بر سر موضوع می‌آید که سور نامیده می‌شود. این سورها به دو دسته سور جزئی و کلی تقسیم می‌شود

که تعیین کننده دامنه مصادیق است.

۲ قضیه شخصیبه: هرگاه موضوع قضیه جزئی باشد قضیه شخصیبه می‌باشد؛ مثال: مریم دارای کتاب است.

سور قضیه تعیین می‌کند همه یا برخی از مصادیق موضوع مورد نظر گوینده است.

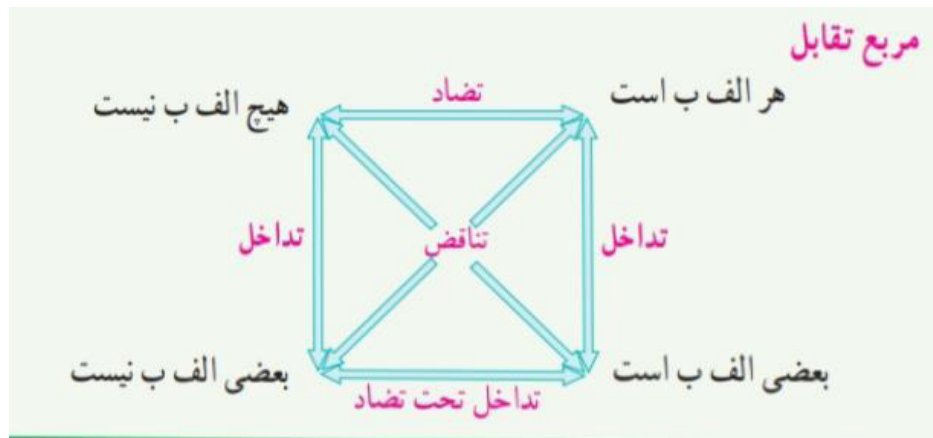
✓ بنابراین جزئی و کلی بودن سور قضیه که مربوط به مصادیق موضوع است، با جزئی و کلی بودن موضوع قضیه که مربوط به مفهوم

موضوع است، متفاوت است و تنها در لفظ اشتراک دارند.

درس هفتم: احکام قضایا

بین قضایای محصوره از نظر صدق و کذب و تغییر در کمیت و کیفیت، روابطی برقرار است.

برای نشان دادن راحت‌تر ارتباط بین دو قضیه از مربع تقابل نیز استفاده می‌کنند. که در ادامه با انواع روابط این مربع آشنا می‌شویم.



✓ این مربع نشان می‌دهد میان قضایای محصوره حداقل چهار رابطه برقرار است.

۱ تناقض: این رابطه بین قضایای موجه کلیه و سالبه جزئی و میان سالبه کلیه و موجه جزئی برقرار است.

این رابطه با تغییر در کمیت و کیفیت قضیه ایجاد می‌شود.

توجه: با تغییر کمیت و کیفیت به متناقض قضیه می‌رسیم.

مثال: هر سیب میوه است.

نقیض: بعضی سیب‌ها میوه نیستند.

صدق و کذب

✓ اگر قضیه اول صادق باشد = قضیه دوم کاذب است.

✓ اگر قضیه اول کاذب باشد = قضیه دوم صادق است.

توجه داشته باشید: در این نوع قضایا معنا و مفهوم قضیه برای ما اهمیت ندارد.

۲ تضاد: این رابطه تنها میان قضایای موجه کلیه و سالبه کلیه برقرار است.

با تغییر کیفیت قضیه و ثابت نگه‌داشتن کمیت به تضاد می‌رسیم.

صدق و کذب: صدق قضیه به معنای کذب قضیه دیگر است اما کذب یک قضیه به معنای صدق دیگری نیست.

مثال: هر دانش‌آموز دارای کتاب است.

متضاد: هیچ دانش‌آموزی دارای کتاب نیست.

تداخل: این رابطه میان قضیه موجه جزئی و موجه کلیه و سالبه کلیه و سالبه جزئی برقرار است.

رابطه تداخل از تغییر کیفیت و ثابت نگه‌داشتن کیفیت قضیه ایجاد می‌شود.

صدق و کذب: صدق قضیه کلی به معنای صدق قضیه جزئی است اما کذب کلی به معنای کذب جزئی نیست.

مثال: همه فلزات هادی الکتریسته هستند (صادق).

بعضی از فلزات هادی الکتریسته هستند (به دلیل صدق قضیه کلی این قضیه صادق است).

هنگامی که ادعایی کلی مطرح می‌شود، یافتن یک مثال نقض آن حکم کلی را باطل می‌کند. در صورتی که با وجود پیدا شدن استثنایی

در یک حکم کلی، همچنان بر کلی بودن حکم خود اصرار کنیم، دچار مغالطه استثنای قابل چشم‌پوشی شده‌ایم.

مثال: همه افراد از کیفیت غذای ما راضی هستند.

پس چرا دیروز یک مشتری اعتراض کرد.

او یک استثنا است.

عکس مستوی: با جابه‌جایی موضوع و محمول به عکس قضیه می‌رسیم.

توجه: در رابطه عکس صدق قضیه، اصل به معنای صدق عکس آن نیست.

اما اگر عکس و اصل هر دو صادق باشند میان آنها رابطه لازم الصدق برقرار است یعنی آن دو عکس مستوی هستند. برای صادق بودن عکس مستوی باید این روابط رعایت شوند.

عکس قضیه	اصل
موجبه جزئی	موجبه جزئی
موجبه جزئی	موجبه کلیه
سالبه کلیه	سالبه کلیه
عکس ندارد.	سالبه جزئی

مغالطه ایهام انعکاس: در صورتی که در جابه‌جا کردن اجزای قضیه قاعده عکس مستوی را رعایت نکنید دچار این مغالطه می‌شویم. مثال همه بوته‌ها گیاهان اند (صادق). همه گیاه‌ها بوته‌ها اند (کاذب).

درس هشتم: قیاس اقترانی

استدلال قیاسی شامل دو قضیه حملی است.

$$\frac{\text{هر انسانی حیوان است.} \quad \text{بعضی سنگ‌ها سفید نیستند.}}{\text{هر گیاهی نیازمند به آب است.} \quad \text{هر حیوانی جاندار است.}} \quad \therefore \quad \times \quad \times$$

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، نمی‌توان از دو قضیه که ارتباطی با یکدیگر ندارند، نتیجه‌ای به دست آورد. برای آنکه رابطه‌ای میان دو قضیه برقرار باشد، باید جزء مشترکی میان آنها وجود داشته باشد. به عبارت دیگر لازم است موضوع یا محمول یکی قرین موضوع یا محمول دیگری باشد. به همین دلیل به این نوع از قیاس، (قیاس اقترانی) می‌گویند.

$$\frac{\text{بعضی از حیوانات برنده هستند.} \quad \text{همه پرندگان دارای بال هستند.}}{\text{بعضی از حیوانات دارای بال هستند.}} \quad \therefore$$

قیاس اقترانی اجزای نتیجه بین مقدمات است.

(شکل اول)	(شکل دوم)	(شکل سوم)	(شکل چهارم)
الف — ب —	الف — ب —	الف — ب —	الف — ب —
ج — د —	ج — د —	ج — د —	ج — د —
∴ الف — ج —	∴ الف — ج —	∴ الف — ج —	∴ الف — ج —

شکل اول	حد وسط در مقدمه اول محمول	حد وسط در مقدمه دوم موضوع
شکل دوم	حد وسط در مقدمه اول محمول	حد وسط در مقدمه دوم محمول
شکل سوم	حد وسط در مقدمه اول موضوع	حد وسط در مقدمه دوم محمول
شکل چهارم	حد وسط در مقدمه اول موضوع	حد وسط در مقدمه دوم محمول

□ قیاس اقتزانی چهار شکل دارد:

حد وسط: جز مشترک بین دو قضیه است.

✓ مثل هر حیوانی جاندار است/ بعضی جانداران آبی هستند.

✓ جاندار در هر دو قضیه مشترک است و حد وسط نامیده می‌شود.

✓ با حذف حد وسط موضوع نتیجه از مقدمه اول و محمول از مقدمه دو به دست می‌آید.

توجه: شرط اول برای نتیجه‌گیری درست قیاس تکرار عینی حد وسط در دو قضیه است (هم از لحاظ نوشتاری و هم معنایی).

مغالطه عدم تکرار حد وسط: نتیجه‌گیری از قیاسی که حد وسط عیناً تکرار نشده است.

قانون نتیجه قیاس: پس از تکرار حد وسط موضوع نتیجه از مقدمه اول و محمول نتیجه از مقدمه دوم به دست می‌آید.

✓ کیفیت نتیجه در صورت سالبه بودن یکی از قضایا سالبه می‌شود. اگر نتیجه قیاس از این استدلال پیروی نکرده باشد نامعتبر است.

□ دامنه مصادیق موضوع و محمول

یاد آوری: سور قضیه کلی: همه مصادیق، مورد نظر گوینده است.

یاد آوری: سور قضیه جزئی: برخی مصادیق، مورد نظر گوینده است.

توجه:

قضایای سالبه: همه مصادیق محمول مورد نظر گوینده است.

قضایای موجبه: برخی مصادیق محمول مورد نظر گوینده است.

□ **قرارداد:** برای بررسی راحت‌تر اعتبار قیاس، هر جا تمام مصادیق مد نظر بود علامت + و هر جا برخی مصادیق مورد نظر بود علامت -

در نظر گرفته می‌شود.

هر پرندۀ ای + جاندار - است.

بعضی گل‌ها - قرمز - هستند.

هیچ مربعی + دایره + نیست.

بعضی جانوران - ماهی + نیستند.

تذکر: در قضایای شخصی همه مصادیق موضوع مورد نظر است.

□ شرایط معتبر بودن قیاس

هیچ الف ب نیست.	هیچ الف ب است.
هیچ ب ج نیست.	هیچ ب ج نیست.
هر دو مقدمه سالبه هستند.	هر دو مقدمه سالبه نیستند.
(قیاس نامعتبر است)	(قیاس نامعتبر است)
هیچ اسمی بالدار نیست.	هیچ اسمی بالدار نیست.
هیچ بالداري سم‌دار نیست.	هیچ اسمی سم‌دار نیست.
هیچ اسمی سم‌دار نیست.	(قیاس نامعتبر است)
هر ب الف است.	هر ب الف است.
هیچ ب ج نیست.	هیچ ب ج است.

هر دو مقدمه سالبه نیستند؛ در نتیجه شرط دوم را بررسی می‌کنیم.

۱ حد اقل یکی از مقدمات موجبه باشد.

۲ حد وسط حد اقل در یکی از مقدمات دارای علامت + باشد. اگر دو مقدمه سالبه نبودند سراغ بررسی این شرط می‌رویم و دامنه مصادیق

حد وسط را تعیین و آن را علامت‌گذاری می‌کنیم

هر پرندۀ ای حیوان- است.
 بعضی حیوانات- آبی هستند.

 ∴ بعضی پرندگان آبی هستند.
 (قیاس نامعتبر است)

هر ب⁺ الف است.

 هیچ ج⁻ ب⁻ نیست.

هر الف⁻ است.
 بعضی ب⁻ ج⁻ نیست.

 حد وسط در هر دو مقدمه منفی است.
 (قیاس نامعتبر است)

هیچ ب⁺ الف نیست.

 بعضی ج⁻ ب⁻ است.

۳ اگر موضوع یا محمول نتیجه علامت + داشت در مقدمات نیز باید همین علامت را داشته باشد.



۱ در بررسی اعتبار قیاس علاوه بر این سه شرط قانون نتیجه قیاس نیز بررسی شود.

۲ اگر نتیجه یکی از این موارد را دارا نبود نا معتبر است.

هیچ شیری پلنگ نیست.
 بعضی شیرها گریسان- اند.

 ∴ بعضی پلنگها گریسان- نیستند.
 (قیاس نامعتبر است)

بعضی الف⁻ ب⁻ نیست.
 بعضی ب⁻ ج⁻ است.

 ∴ بعضی الف⁻ ج⁻ نیست.
 (قیاس نامعتبر است)

بعضی الف⁻ ب⁻ است.
 هر ب⁺ ج⁻ است.

 ∴ بعضی الف⁻ ج⁻ است.
 (قیاس معتبر است)

بعضی ب⁻ الف⁺ نیست.
 هر ب⁺ ج⁻ است.

 ∴ بعضی الف⁻ ج⁻ نیست.
 (قیاس نامعتبر است)

هر ب⁺ الف⁻ است.
 بعضی ب⁻ ج⁻ نیست.

 ∴ بعضی الف⁻ ج⁻ نیست.
 (قیاس نامعتبر است)

هیچ الف⁺ ب⁻ نیست.
 هر ج⁺ ب⁻ است.

 ∴ هیچ الف⁺ ج⁻ نیست.
 (قیاس معتبر است)

درس نهم: قضیه شرطی و قیاس استثنایی

□ **قضیه شرطی:** قضیه‌ای که در آن به اتصال یا انفصال بین دو نسبت حکم می‌شود.

مثال: اگر باران نیارد آنگاه خشکسالی می‌شود.

✓ یا باران می‌بارد یا خشکسالی می‌شود.

شباهت هر دو قضیه در این است که هر دو پیام یکسانی را می‌رسانند که خشکسالی مشروط نیاریدن باران است.

✓ قضیه اول شرطی متصل و قضیه دوم شرطی منفصل است.

شرطی متصل: ساختار آن اگر..... آنگاه..... است.

هر گاه نور شدت یابد، آنگاه مردمک چشم تنگ می‌شود.

✓ در این نوع قضایا به اتصال و پیوستگی بین دو نسبت حکم می‌شود.

✓ این قضایا شامل شرط و جواب شرط است.

✓ قسمت شرط: مقدم.

جواب شرط: تالی نام دارد.

اگر درس بخوانی (مقدم) آنگاه موفق می‌شوی (تالی).

✓ در قضایای شرطی متصل، ممکن است جای اجزای جمله عوض شود. بنابراین باید توجه داشت که مقدم لزوماً نباید در ابتدای قضیه بیاید.

تالی به لحاظ معنا دنباله مقدم است؛ نه آنکه لزوماً در گفتار نیز پس از مقدم ذکر شود.

✓ همچنین گاهی در مکالمات روزمره لفظ اگر یا آنگاه ذکر نمی‌شود یا الفاظ دیگری به جای آنها به کار می‌روند. مانند:

هرگاه فلز حرارت ببیند، در این صورت منبسط می‌شود.

شرطی منفصل: قضیه دارای دو بخش مرتبط است و در آن به ناسازگاری و انفصال دو یا چند نسبت حکم می‌شود.

مثال: این عدد طبیعی زوج است یا فرد.

□ اقسام قضایای شرطی منفصل

۱ **منفصل حقیقی:** در این نوع قضیه دو بخش نمی‌توانند هم زمان صادق یا کاذب باشند مثل این عدد طبیعی یا زوج است یا فرد. یک عدد نمی‌تواند هم‌زمان زوج و فرد باشد. بنابراین انفصال میان اجزا حقیقی و تام است.

۲ **منفصل مانع الجمع:** اجزا قضیه نمی‌توانند هم‌زمان صادق باشند اما می‌توانند هم‌زمان کاذب باشند.

مثلاً آیا می‌توانم در انتخابات ریاست جمهوری از بین چهار نامزد، به هر دو نامزد الف و ب رأی دهم؟ خیر یا میتوانی به نامزد الف رأی بدهی یا به نامزد ب.

در این مثال فرد نمی‌تواند هم‌زمان به هر دو نامزد رأی دهد (هم‌زمان صادق نبودن اجزا) اما می‌تواند به هیچ‌کدام رأی ندهد (هم‌زمان کاذب بودن).

۳ **منفصل مانع الرفع:** دو بخش قضیه می‌توانند هم‌زمان صادق باشند اما قابل جمع در کذب نیستند (نمی‌توانند هم‌زمان کاذب باشند). مثال: دریافت کارنامه کنکور یا از طریق کد ملی یا از طریق شماره پرونده است.

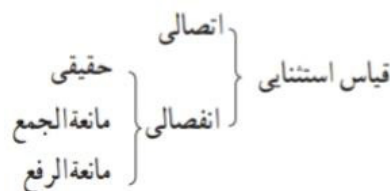
برای دریافت کارنامه نمی‌توانیم هیچ کدی را وارد نکنیم (قابل جمع در کذب نیست) اما می‌توانیم هر دو را وارد کنیم (صدق هم‌زمان). برای تشخیص راحت اقسام قضیه شرطی منفصل باید دو سؤال پرسیده شود.

۱ آیا امکان دارد دو جز قضیه منفصل، هم‌زمان صادق باشند؟

۲ آیا امکان دارد دو جز قضیه منفصل، هم‌زمان کاذب باشند؟

✓ اگر جواب به هر دو سؤال منفی باشد، قضیه حقیقی است. اگر فقط جواب سؤال اول منفی باشد، قضیه مانعاً الجمع است و اگر فقط جواب سؤال دوم منفی باشد، قضیه مانعاً الرفع است.

قیاس استثنایی: قیاسی که عین نتیجه یا نقیض آن در یکی از مقدمات ذکر شده باشد. این قیاس دارای دو مقدمه که یکی شرطی و دیگری حملی است. به دلیل اینکه مقدمه قضیه شرطی می‌تواند یکی از چهار حالت باشد برای این قیاس هم می‌توان چهار حالت تصور کرد.



خانه‌ای را تصور کنید که می‌توان به وسیله بخاری برقی، گازی و شوفاژ گرم کرد. حالا به سؤالات پاسخ دهید:

سؤال: اگر خانه‌ای بخاری برقی نداشته باشد می‌توان نتیجه گرفت آن خانه گرم نیست؟ خیر ممکن است ابزار گرمایشی دیگر داشته باشد.

سؤال: اگر خانه‌ای بخاری برقی داشته باشد می‌توان نتیجه گرفت که خانه گرم است؟ خیر ممکن است روشن نکرده باشد.

سؤال: اگر فردی خانه خود را گرم کرده باشد، می‌توان نتیجه گرفت از وسیله گرمایشی استفاده کرده؟ بله

سؤال: اگر فردی خانه خود را گرم نکرده باشد می‌توان نتیجه گرفت از وسایل گرمایشی استفاده نکرده؟ بله

از چهار حالت قابل فرض در بالا، تنها دو حالت دارای نتیجه قطعی‌اند؛ بنابراین قیاس استثنایی اتصالی دارای چهار حالت قابل فرض است که تنها دو حالت آن معتبراند.

دو حالت تحت عنوان وضع مقدم و رفع تالی‌اند

وضع مقدم: از اثبات مقدم به اثبات تالی می‌رسیم.

✓ اگر از بخاری برقی استفاده کرده باشد آنگاه اتاق گرم شده است.

✓ اتاق گرم شده است.

✓ از بخاری برقی استفاده کرده.

رفع تالی: از نفی تالی به نفی مقدم می‌رسیم.

✓ اگر از بخاری برقی استفاده کرده باشد، آنگاه اتاق گرم شده است.

✓ اتاق گرم نشده است.

✓ از بخاری برقی استفاده نکرده است.

مغالطه رفع مقدم و وضع تالی: از دو حالت نفی مقدم و اثبات تالی نمی‌توان نتیجه صحیح به دست آورد که منجر به این مغالطه می‌شود.

درس دهم سنجشگری تفکر

❑ فطاهای ذهنی

۱ **صوری:** مثل به کار بردن استدلال نامعتبر

۲ **غیر صوری:** که شامل دو دسته خطای ناشی از مقدمات غلط و عوامل روانی است.

تفکر نقادانه یا سنجشگرانه: فراگیری مهارت تفکر و تفکر راجب نحوه صحیح تفکر.

تفاوت میان نقاد و غیر نقاد: ۱ جدی گرفتن فرایند تفکر ۲ پرسیدن سؤالات درست و بجا.

توجه: بر اساس اهداف مختلف در زندگی از استدلال‌های متفاوت استفاده می‌کنیم.

❑ اهداف

۱ دستیابی به حقیقت در علم‌های مختلف مثل فلسفه و ریاضی و معارف دینی دنبال حقیقت هستیم.

✓ استدلال به کار رفته در علوم برهان است.

۲ اقناع دیگران، گاهی در زندگی به دنبال قانع کردن دیگران هستیم؛ مثل تلاش یک سخنران تبلیغاتی برای اقناع دیگران. در گذشته

این استدلال‌ها در فنون خطابه بررسی می‌شد اما امروزه رسیدن به این هدف علاوه بر خطابه شامل فنون اقناعی می‌شود.

۳ غلبه بر دیگران، گاهی در بحث با دیگران دنبال غلبه هستیم؛ مانند برخی مناظره‌ها که هدف طرفین اقناع نیست بلکه شکست طرف

مقابل است. و هدف آنها بیان استدلالی است که حرفی برای گفتن نباشد. در گذشته این استدلال‌ها در فن جدل بررسی می‌شد و امروزه

در کتاب‌های منطق فنونی مطرح است.

❑ بار ارزشی کلمات در جملات

✓ کلمات در جملات مختلف به کار می‌روند که بار ارزشی متفاوتی دارند برخی مثبت، برخی منفی و برخی خنثی هستند.

مغالطه بار ارزشی کلمات: به کار بردن عمد یا غیر عمدی کلماتی که بار ارزشی متفاوتی دارند و می‌توانند باعث خطای اندیشه باشند.

مغالطه در اثر عوامل روانی: قبولی در دانشگاه بدون کنکور نمونه از تأثیر روانی بر ذهن است.

✓ انسان‌ها بیشتر از آنکه متأثر از استدلال‌ها باشند از عوامل روانی تأثیر می‌پذیرند.

چند مورد از شیوه‌هایی که از نظر روانی قصد تأثیرگذاری غلط بر انسان دارند:

۱ **مغالطه مسموم کردن چاه:** این روش فرد مغالطه‌گر بدون ذکر دلیل، تنها ویژگی‌های ناشایست و نامناسبی را به یک نظریه یا پیروان آن نسبت می‌دهد تا کسی جرأت نکند به آن نظر توجه کند یا آن را بپذیرد.

مثال: شخصی بدون آنکه استدلال معتبری ارائه کند، می‌گوید: تنها یک ترسو می‌تواند به این نظر معتقد باشد!

۲ **مغالطه تله گذاری:** در اصطلاح عامیانه همان هندوانه زیر بغل گذاشتن است و برخلاف مغالطه قبل فرد ویژگی‌های خوب و شایسته‌ای را به نظر باطل و یا معتقدان آن نسبت می‌دهد. و تله گذاری می‌کند تا افراد به پذیرش آن گرایش پیدا می‌کنند.

✓ شخصی بدون ذکر دلیل کارآمد بودن طرح خود می‌گوید: هرکس درک عمیقی داشته باشد، تأیید می‌کند که طرح من بسیار کارآمد است.

۳ **مغالطه توسل به احساسات:** احساسات در زندگی ما نقش بسیار مهمی دارند و می‌توانند در تصمیم‌های غلط و خطاهای ذهنی تأثیر داشته باشند. در صورتی که بدون ذکر استدلال معتبر از احساسات افراد سوء استفاده شود این مغالطه ایجاد می‌شود.

✓ کلاه‌برداران اکثراً از راه ایجاد طمع در افراد آنها را فریب می‌دهند.

✓ طرح اسلام هراسی در غرب، از راه ایجاد حس ترس در مردم، آنها را به پذیرش نظریات سیاسی احزاب مورد نظر سوق می‌دهد.

۴ **مغالطه بزرگ‌نمایی کوچک‌نمایی:** در صورتی که با بزرگ‌نمایی و بدون ذکر دلیل، سعی در تأیید نظری داشته باشیم یا با کوچک‌نمایی و بدون ذکر دلیل، سعی در مخفی کردن حقیقتی داشته باشیم دچار این مغالطه شده‌ایم.

✓ چند بار اتاقم را تمیز کنم؟! نمی‌توانم که تمام عمر اتاقم را تمیز کنم.

به آرزوهای قول رسیدن بده □

درس اول :

۱. منطق به چه معناست؟

علمی که در پی جلوگیری از خطای اندیشه است

دبیرستان غیر دولتی فرهنگ_دی ۱۴۰۱

۲. تصور و تصدیق را توضیح دهید.

تصور: در این حالت به واقعیت داشتن یا نداشتن یا ارتباط آن با سایر امور، کاری نداریم و تنها همان را به ذهن

می‌آوریم

تصدیق: در تصدیقات، حکم و قضاوت وجود دارد و در آنها اوصافی را به چیزی نسبت می‌دهیم یا از آن سلب

میکنیم.

دبیرستان غیر دولتی فرهنگ_دی ۱۴۰۱

۳. مشخص کنید هر کدام از موارد زیر تصور هستند یا تصدیق؟

الف) خورشید خیال انگیز دم غروب **تصور**

ب) عجب هوایی! **تصور**

ج) مشکی رنگ عشق است **تصدیق**

د) کوه دماوند **تصور**

دبیرستان استعدادهای درخشان فرزندانگان_۲ دی ۱۴۰۱

۴. از میان موارد زیر تصور و تصدیق را مشخص کنید؟

الف) منطق معیار تفکر است

ب) ارتفاعات کوه سهند

ج) مریخ سیاره است

د) سیمرغ

الف: تصدیق ب: تصور ج: تصدیق د: تصور

دبیرستان غیر دولتی حجاب_دی ۱۴۰۱



۵. دو بخش اصلی منطق چیست؟

تعریف و استدلال

دبیرستان دکتر شفیعی-دی ۱۴۰۱

۶. از میان گزاره های زیر کدام تصور است کدام تصدیق است

الف) کوه. ب) دوست. ج) امروز امتحان منطق داریم. د) کتاب. ن) هوا خیلی سرد شد. و) عشق

الف تصور. ب. تصور. ج. تصدیق. د. تصور. ن. تصدیق. و تصور

دبیرستان نخبگان-دی ۱۴۰۱

۷. جملاتی که با چیست پایان می پذیرد با کدام بحث اصلی منطق ارتباط دارد؟

تعریف

دبیرستان غیر دولتی خوارزمی-دی ۱۴۰۱

۸. منظور از مغالطه یا سفسطه چیست؟

منطق دانان خطاهای ذهنی را سفسطه یا مغالطه می نامند.

دبیرستان انتخاب اول-دی ۱۴۰۱

۹. از بین موارد ذکر شده یک تصور و یک تصدیق مشخص کنید.

دریای خون تصور

روح انسان جاودان است تصدیق.

باران بهاری آمد تصدیق.

دبیرستان انتخاب اول-دی ۱۴۰۱

۱۰. آیا منطق در بررسی الفاظ از زبان خاصی استفاده می کند؟

علم منطق وابسته به زبانی خاص نیست در این بحث وارد قواعد صرفی و نحوی نمی شویم بلکه به

بررسی اصول کلی میپردازد که اطلاع از آنها در حیطه زبان به ما در جهت جلوگیری از خطای

اندیشه یاری می رساند

دبیرستان غیر دولتی حجاب

درس دوم :

۱۱. انواع دلالت های لفظ بر معنا را در عبارت های زیر مشخص کنید

الف) فلانی روباه است **دالت التزامی**

ب) روباه در تله گرفتار شد **دالت مطابقی**

ج) از روباه بیچاره پالتو گرانبهائی درست کردند. **دالت تضمنی**

دبیرستان استعداد درخشان فرزنانگان ۲_دی ۱۴۰۱

۱۲. در عبارات زیر امکان وجود کدام مغالطه وجود دارد؟ (نگارشی_اشتراک لفظ_تمثیل ناروا_تعمیم شتابزده)

الف) او سیر است، سیر بدبو است، پس او بدبو است **اشتراک لفظ**

ب) به نظر زهرا غفوری دانش آموز خوبی است **نگارشی**

ج) یک نفر از کلاس دهم الف ضعیف است، پس همه کلاس ضعیف هستند **تعمیم شتابزده**

د) دولت هم مانند خانواده نمی تواند بیشتر از حد درآمدش خرج کند **تمثیل ناروا**

دبیرستان استعدادهای درخشان فرزنانگان ۲_دی ۱۴۰۱

۱۳. دو راه مقابله با تمثیل ناروا را بنویسید

آوردن استدلال تمثیلی مخالف، توجه به وجوه اختلاف

دبیرستان استعدادهای درخشان فرزنانگان ۲_دی ۱۴۰۱

۱۴. معانی مختلف الفاظی که زیر آنها خط کشیده شده است را بنویسید؟

الف) شاید به خواب شیرین فرهاد رفته باشد.

ب) علی کاری است. کاری غذا را خوشمزه میکند پس علی غذا را خوشمزه می کند

الف: ۱- خواب خوش ۲- خوابی که شیرین میبیند

ب: ۱- فعال و کوشا ۲- نوعی ادویه

دبیرستان غیر دولتی حجاب_دی ۱۴۰۱

۱۵. نوع دلالت لفظ بر معنا (مطابقی، تضمنی، التزامی) را در عبارت های زیر تعیین کنید؟

الف) دزد ماشینم را برد. ب) کفشم را واکس زدم. ج) خانه خرابم کردی. د) او حاتم بخشی می کند

الف) مطابقی ب) تضمنی ج) التزامی د) التزامی

دبیرستان غیر دولتی حجاب_دی ۱۴۰۱



۱۶. با تغییر علائم سجاوندی معانی مختلف جملات زیر را مشخص کنید.

الف) علی احمدی دانشجوی خوبی است.

ب) بخشش الزم نیست اعدامش کنید

علی، احمدی دانشجوی خوبی است.

علی احمدی، دانشجوی خوبی است.

بخشش، لازم نیست اعدامش کنید. اعدام نشود.

بخشش لازم نیست، اعدامش کنید. یعنی اعدام شود

دبیرستان دکتر شفیعی_دی ۱۴۰۱

۱۷. اصطلاح مغالطه ابهام در مرجع ضمیر را تعریف کنید.

استفاده از عبارات دو پهلو که ناشی از مشخص نبودن مرجع ضمیر است

دبیرستان غیر دولتی علوم_دی ۱۴۰۱

۱۸. منظور از مغالطه اشتراک لفظی چیست؟

اشتباه گرفتن کلماتی که ظاهر مشترک دارند

دبیرستان علوم_دی ۱۴۰۱

۱۹. نوع مغالطات را در عبارات زیر تعیین کنید. (نگارشی کلمات- ابهام در مرجع ضمیر - اشتراک لفظ- توسل به معنای ظاهری)

الف: در روایتی آمده است زنان پیر وارد بهشت نمی شوند .

ب: زهرا به همکلاسی خود گفت که مقاله‌اش منتشر شد

الف: توسل به معنای ظاهری

ب: ابهام در مرجع ضمیر

دبیرستان سرای دانش_دی ۱۴۰۱

۲۰. نوع دلالت‌های زیر را مشخص کنید: (تضمن - مطابقه - التزام)

الف: درس پسرم را از مدرسه پرسیدم

ب: دستم را بریدم

پ: مادرم دلش دریا است

الف: مطابقه ب: تضمن پ: التزامی

درس سوم:

۲۱. برای رابطه عموم و خصوص من وجه یک مثال ذکر کنید و شکل آن را رسم کنید

لباس و سفید؛ دو دایره متقاطع

دبیرستان استعدادهای درخشان فرزنانگان ۲_ دی ۱۴۰۱

۲۲. در عبارت "سنندج مرکز استان کردستان است" یک مفهوم کلی و یک مفهوم جزئی را مشخص کنید

جزئی: سنندج، استان کردستان کلی: مرکز استان

دبیرستان استعدادهای درخشان فرزنانگان ۲_ دی ۱۴۰۱

۲۳. با رسم شکل شخص کنید میان دو مفهوم کلی زیر چه نسبتی از نسبت‌های چهارگانه (تساوی، تباین،

عموم و خصوص مطلق، عموم و خصوص من وجه) برقرار است؟

الف) مثلث و دایره ب) مثلث و شکل ج) لباس و سفید د) انسان و متفکر

الف) تباین

ب) عموم و خصوص مطلق

ج) عموم و خصوص من وجه

د) تساوی

دبیرستان غیر دولتی حجاب_ دی ۱۴۰۱

۲۴. مفاهیم جزئی و کلی را مشخص کنید؟

الف) عدد ب) خلیج فارس ج) این کلاس د) نرگس به معنای نوعی گل

الف: کلی ب: جزئی ج: جزئی د: کلی

دبیرستان غیر دولتی حجاب_ دی ۱۴۰۱



۲۵. تعیین کنید هریک از موارد زیر مصداق کدام یک از نسبت‌های چهارگانه (تباین، تساوی، عموم و خصوص مطلق، عموم و خصوص من وجه) است؟

شاعر-دانش آموز: عموم و خصوص من وجه

بیماری - سرماخوردگی: عموم و خصوص مطلق

میوه - ترش : عموم خصوص من وجه

دوست-دشمن: تباین

دبیرستان دکتر شفیعی-دی ۱۴۰۱

۲۶. مفاهیم کلی و جزئی را مشخص کنید

الله: جزئی

دبیرستان: کلی

این خودکار: جزئی

مولود کعبه: کلی

پدر: جزئی

مثلث: کلی

دبیرستان دکتر شفیعی-دی ۱۴۰۱

۲۷. جزیی یا کلی بودن مفاهیم زیر را مشخص کنید:

الف: قمر بنی هاشم

پ: دریاچه خزر

ج: نماز

الف: جزئی ب: جزئی ج: کلی

دبیرستان سرای دانش-دی ۱۴۰۱

۲۸. تعیین کنید بین دوکلی زیر کدام نسبت چهارگانه برقرار است

الف : اسب و حیوان

ب: آفریقایی و آسیایی

پ: مثلث و سه ضلعی

الف:عموم و خصوص مطلق

ب:تباین

پ:تساوی

دبیرستان سرای دانش_دی ۱۴۰۱

۲۹. میان مفاهیم زیر چه نسبت‌های برقرار است؟

الف.(گیاه، گل)

ب.(مثلث،سه ضلعی)

ج.(زمین،هوا)

د.(خدا پرست،مسلمان)

الف. عموم خصوص مطلق. ب. تساوی . ج. تباین. عموم خصوص مطلق

دبیرستان نخبگان_دی ۱۴۰۱

۳۰. اقسام مختلف یک مفهوم نسبت به یکدیگر رابطه دارند.

الف)تساوی ب) تباین ج) عموم و خصوص مطلق د) عموم و خصوص من وجه

تباین

دبیرستان خوارزمی_دی ۱۴۰۱

درس چهارم:

۳۱. در لطیفه "مادر به محمد میگوید:با بچه چکار کردی؟محمد می گوید:هیچی به خدا فقط نمیدانست تمساح

چیست نمونه خارجی‌اش را آوردم نشان دادم "محمد از کدام یک از انواع تعریف استفاده کرده است؟

ذکر مصادیق

دبیرستان استعدادهای درخشان فرزنانگان ۲_دی ۱۴۰۱



۳۲. نوع تعریف‌های زیر را مشخص کنید. (لغوی، مفهومی، ذکر مصادیق)

الف: باغ فردوس **لغوی**

ب: مثلث: شکل سه ضلعی **مفهومی**

پ: حیوان: عبارتست از اسب، کلاغ، ماهی و ... **ذکر مصادیق**

دبیرستان استعدادهای درخشان فرزندانگان ۲_دی ۱۴۰۱

۳۳. هر یک از تعریف‌های زیر کدام یک از شرایط تعریف را ندارند؟

الف) اسب: حیوان علف خوار **مانع نیست**

ب) انسان: حیوان راننده **جامع نیست**

ج) عملگرا: پراگماتیست **واضح نیست**

د) زمین: سیاره ای که دور خورشید می چرخد **دوری است**

دبیرستان استعدادهای درخشان فرزندانگان ۲_دی ۱۴۰۱

۳۴. اشکال تعریف‌های زیر را مشخص کنید؟

الف) علت: چیزی است که معلول داشته باشد و معلول چیزی است که علت داشته باشد

ب) قیمتی: ثمین

ج) فلز: عنصری که رسانا است و در دمای معمولی جامد است

د) آینه: شیئی که نور را منعکس می کند.

و) یم: قماقم

الف) دوری است ب) واضح نیست ج) جامع نیست د) مانع نیست و) واضح نیست

دبیرستان غیر دولتی حجاب_دی ۱۴۰۱

۳۵. اقسام تعریف‌های (لغوی، ذکر مصادیق، مفهومی) زیر را مشخص کنید؟

الف) مرکبات: به پرتقال، نارنگی، لیمو که همگی از قلمه‌ی درخت نارنج هستند.

ب) ناجا: نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران

ج) مثلث: شکلی است که دارای سه ضلع هست

د) کتاب مقدس: کتاب‌هایی همچون قرآن و انجیل

الف) از طریق ذکر مصادیق ب) لغوی ج) مفهومی د) ذکر مصادیق و لغوی

دبیرستان غیر دولتی حجاب_دی ۱۴۰۱

۳۶. شرایط تعریف صحیح را بنویسید.

واضح بودن، جامع بودن، مانع بودن، دوری نبودن

دبیرستان علوم_دی ۱۴۰۱

۳۷. هدف از تعریف کردن چیست؟

شناساندن مفاهیم و صورهای مجهول برای شنونده

دبیرستان علوم_دی ۱۴۰۱

۳۸. یکی از اقدامات موثر و مهم فیلسوفان درباره مفاهیم عامیانه چه بوده است؟

دقت در مفاهیم عامیانه و نقد و تصحیح یا تعمیق آنهاست

دبیرستان علوم_دی ۱۴۰۱

۳۹. اقسام تعریف های داده شده را مشخص کنید.

الف: سوپسید: یارانه

ب: انسان: حیوان متفکر

ج: مرکبات، مانند پرتقال

الف: لغوی ب: مفهومی ج: ذکر مصادیق

دبیرستان سرای دانش_دی ۱۴۰۱

۴۰. از شرایط تعریف "مانع بودن" را با مثال توضیح دهید؟

باید تنها بر مصادیق آن مفهوم صدق کند و بر مصادیق مفاهیم دیگر صدق نکند

مثل مستطیل: شکل چهار ضلعی که ضلع ها دو به دو موازی هستند

دبیرستان سرای دانش_دی ۱۴۰۱

درس پنجم:

۴۱. نوع استدلال های زیر را مشخص کنید. (تمثیلی_تعمیمی_استنتاج بهترین تبیین_قیاسی)

الف) هستی دانشجو است هر دانشجویی دیپلم دارد پس هستی دیپلم دارد **قیاسی**

ب) دبیران با سابقه بالا همانند قطعات فرسوده یک دستگاه هستند که دیگر توانایی لازم را ندارد **تمثیلی**

ج) با چند نفر از مدرسان این موسسه که صحبت کردم، در مدارس خاص درس خوانده بودند، پس همه مدرسان این موسسه فارغ‌التحصیل مدارس خاص هستند **تعمیمی**

د) صبح که بیدار شدم سیبی را که دیشب روی ظرفشویی گذاشته بودم، نبود، مادرم گفت: سیب یادت نرود خواهرم قبل از من خوابید و هنوز هم بیدار نشده حتما پدرم سیب را خورده است **استنتاج بهترین تبیین**

دبیرستان استعداد های درخشان فرزندانگان ۲_ دی ۱۴۰۱

۴۲. شرایط استقرای تعمیمی قوی را بنویسید؟

نمونه ها باید تصادفی باشند ۲- نمونه ها باید متفاوت بوده و بیانگر همه طیف‌های مختلفی باشند که در جامعه آماری ما وجود دارد. ۳- تعداد نمونه ها باید نسبت به کل جامعه آماری نسبت مناسبی داشته باشند

دبیرستان غیر دولتی حجاب_ دی ۱۴۰۱

۴۳. از میان اقسام استقرا "استقرا تمثیلی" را تعریف کنید

استقرا تمثیلی استدلالی است که برای رسیدن به نتیجه از تمثیل استفاده می‌کند یک نمونه را به دلیل مشابهت ظاهری به مورد دیگر سرایت داده‌ایم.

دبیرستان علوم_ دی ۱۴۰۱

۴۴. استدلال استقرایی چیست؟

استدلالی که در آن مقدمات از نتیجه حمایت نسبی میکنند

دبیرستان سرای دانش_ دی ۱۴۰۱

۴۵. نوع استقراهای زیر را مشخص کنید (تمثیلی. تعمیمی. استنتاج بهترین تبیین)

الف. دل درد امروز خیلی شبیه علائم دختر عمویم است بنابراین بهتر است من هم داروهایی او را مصرف کنم

ب. هر بار که از این پارچه استفاده می‌کنم چرخ خیاطی من درست کار نمی‌کند بنابراین چرخ خیاطی من نمی‌تواند با این نوع پارچه کار کنم

ج. دیروز کتابم را با خود آوردم اما الان پیداش نمی‌کنم شاید کسی برداشته، شاید خودم جای دیگر گذاشتم، شاید از کیفم افتاده.

د. چند روز است در راه دبیرستان به دوستم برخورد می‌کنم بنابراین از این به بعد او را خواهم دید

الف: تمثیلی ب: تعمیمی. ج: استنتاج بهترین تبیین د: تعمیمی

دبیرستان نخبگان_دی ۱۴۰۱

۴۶. قوت و ضعف استدلال‌های استقرایی زیر را بنویسید.

الف) میوه‌های روی جعبه درشت و مرغوب هستند بنابراین کل میوه‌های این جعبه درشت و مرغوب هستند.

ب) هزاران سال است که خورشید صبح‌ها طلوع کرده است بنابراین از این به بعد هم طلوع خواهد کرد

الف:ضعیف ب:قوی

دبیرستان خوارزمی_دی ۱۴۰۱

۴۷. نوع استدلال‌های زیر را مشخص کنید؟

الف)سرفه امروز خیلی شبیه علائم بیماری خواهرم است بنابراین بهتر است من هم داروهای او را مصرف کنم.

ب) پزشکان پوست معتقدند که با نمونه‌برداری قسمتی از پوست آسیب دیده می‌توان فهمید که بیماری درکل سطح پوست ناشی از چیست.

ج) هر اسبی که تا به حال مشاهده شده است دستگاه تنفس داشته است پس تمام اسبها دستگاه تنفس دارند

الف:استدلال استقرای تمثیلی ب:استدلال استقرای تعمیمی ج:استدلال استقرای تعمیمی

دبیرستان خوارزمی_دی ۱۴۰۱.

۴۸. نوع استدلال‌های زیر را مشخص کنید

الف: گوشی تلفن جدیدی به بازار آمده است ظاهری شبیه گوشی من دارد بنابراین باید امکانات و برنامه‌های گوشی من را دارد .

ب: اگر در یک مدرسه ای یک دانش آموز نابغه باشد و ما حکم بدهیم تمام دانش آموزان این مدرسه نابغه هستند

الف:استقرای تمثیلی

ب:استقرای تعمیمی

دبیرستان اندیشه مریوان_دی ۱۴۰۱



۴۹. چرا استقرای تمثیلی استدلال ضعیفی است؟

چرا که به صرف مشابهت ظاهری میان دو امر جزئی نمیتوان احکام یکی را بر دیگری تسری داد هرچه وجوه مشابهت میان دو امر بیشتر باشد، استقرای تمثیلی قویتر است؛ اما نتیجه ان قطعی نیست.

دبیرستان ملکوتی_دی ۱۴۰۱

۵۰. استدلال زیر اسقرای تعمیمی است با استقرای تمثیلی؟

کتابهای قدیمی مانند غذاهای تاریخ مصرف گذشته اند، پس مطالعه آنها ضرر دارد

استقرای تمثیلی

دبیرستان ملکوتی_دی ۱۴۰۱

نکات طلایی

علم و دانش بشری به دو دسته تصور و تصدیق می شود. دو بخش اصلی منطق تعریف و استدلال است تصدیق یک جمله خبری کامل است اما تصور جمله کامل خبری نیست بلکه بخشی از جمله است به کاری که برای رسیدن به چپستی یک مفهوم انجام می دهیم تعریف، و به فعالیتی که برای پاسخ چرایی صورت می گیرد استدلال گفته می شود.

بکار بردن دلالت مطابقی به جای تضمنی و التزامی را مغالطه توسل به معنای ظاهری می گویند.

کنایه‌ها و استعارات در زبان فارسی ، دلالت التزامی به حساب می آیند.

(دலالت مطابقی) مطابق با معنای اصلی لفظی

(دلالیت تضمنی) دربردارنده بخشی از معنای اصلی لفظ

(دلالیت التزامی) دلالت بر معنای الزمه لفظ

مفاهیم جزئی مفاهیمی هستند که مصداق آنها کاملاً مشخص است و قابلیت انطباق بر بیش از یک مصداق را ندارند

نسبت های چهارگانه تنها میان مصادیق دو مفهوم کلی برقرار است و اگر یکی از دو مفهوم جزئی باشد میان آنها هیچ یک از نسبت های تابع برقرار نیست

آن چه در کلی یا جزئی بودن یک مفهوم اهمیت دارد قابلیت انطباق بر بیش از یک مصداق است نه داشتن مصادیق متعدد

در تعریف مفهومی میان وجه اشتراک و وجه افتراق رابطه عموم و خصوص مطلق برقرار است. مفاهیم به کار رفته در تعریف مفهومی، چه مفهوم عام باشد و چه مفهوم خاص قطعا کلی پی باشند در شرط واضح بودن تعریف، آنچه مهم است روشن تر و واضح تر بودن مفاهیم به کار رفته برای مخاطب است نه خود فرد

استدلال‌ها به دو دسته (استدلال قیاسی) نتیجه قطعی (و استدلال استقرایی) نتیجه احتمالی تقسیم می شوند اگر شرایط استقرای تعمیمی به درستی رعایت نشود می تواند منجر به (مغالطه تعمیم شتابزده) گردد استقرای تمثیلی: وجود کلمات: مانند، همچون، مثل، شبیه

استقرای تعمیمی: حکم ذکر شده از چند نمونه به دست آمده باشد و به کل سرایت داده شود و قطعی نباشد استنتاج بهترین تبیین: احتمال معقول بیان شده باشد، اما احتمالات دیگر هم همچنان وجود داشته باشد.



درس ششم :

۵۱. موضوع و محمول و رابطه قضایای زیر را مشخص کنید.

الف: او تکالیفش را تحویل داد. ب: کتاب‌ها ارزشمند هستند

الف: موضوع: او محمول: کتاب‌هایش را تحویل دهنده

ب: موضوع: کتاب‌ها محمول: ارزشمند

دبیرستان نمونه دولتی فاطمیه - خرداد ۱۴۰۲

۵۲. نوع استدلال زیر را تعیین کنید

تمام تاکسی‌های شهر من مطابق قانون زرد رنگ هستند بنابراین ماشین سفید تاکسی نیست

تعمیمی

دبیرستان نمونه دولتی فاطمیه - خرداد ۱۴۰۲

۵۳. در قضایای زیر دامنه مصادیق موضوع و محمول را مشخص کنید

الف: بعضی انسانها کاتب هستند. ب: هیچ پرنده‌ای دانه‌خوار نیست

الف: جزئی ب: کلی

دبیرستان نمونه دولتی فاطمیه - خرداد ۱۴۰۲

۵۴. اقسام قضایای حملی را تعیین کنید؟

هر کشوری به نیروی دفاعی نیاز دارد.

سقراط در دادگاه محکوم شد.

۱: (محصوره) موجب کلیه

۲: تشخیصه موجب

دبیرستان جوادالشمه - خرداد ۱۴۰۲

۵۵. نوع قضایای زیر را مشخص کنید. (حملی - شرطی)

الف: دنیا سرای ماندن نیست

ب: اگر اهل اندیشه باشی حق‌پذیر خواهی شد

ج: اهالی این شهر ۱۰۰ هزار نفر هستند

الف: حملی ب: شرطی ج: حملی

دبیرستان فرزنانگان ۲_ خرداد ۱۴۰۲

۵۶. عکس مستوی حالت «الف» و تناقض حالت «ب» را مشخص کنید.

الف: سالبه جزئیه

ب: موجهه جزئیه

الف عکس لازم‌الصدق ندارد

ب سالبه کلیه

دبیرستان فرزنانگان ۲_ خرداد ۱۴۰۲

۵۷. هر گاه قضیه «هر حیوانی جسم است»، صادق باشد، صدق و کذب قضایای زیر را نسبت به آن

مشخص کنید.

«بعضی حیوان‌ها جسم هستند»، «هیچ حیوانی جسم نیست»، «بعضی جسم‌ها حیوان هستند»

۱: صادق ۲: کاذب ۳: صادق

دبیرستان فرزنانگان ۲_ خرداد ۱۴۰۲

۵۸. کدام قضیه شرطی و کدام حملی است؟

الف: هر که آمد عمارتی نو ساخت ب: گرمرد رهی میان خون باید خفت

الف: حملی ب: شرطی

دبیرستان شهید مطهری_ خرداد ۱۴۰۲

۵۹. نوع قضایای حملی زیر را تعیین نمایید.

الف: مهربی بسیار تیزهوش است ب: در فصل بهار دانش آموزان خواب آلود هستند

الف: شخصی ب: موجهه کلیه

دبیرستان شهید مطهری_ خرداد ۱۴۰۲

۶۰. یک قصیه موجهه کلی بنویسید که موضوع آن معلم و محمول آن شاعر باشد.

هر معلم شاعر است

دبیرستان مطهره_ خرداد ۱۴۰۲



درس هفتم:

۶۱. عکس مستوی قضایای زیر را بنویسید.

الف: هیچ مسلمانی کافر نیست ب: بعضی سنگها آهنی هستند

الف: هیچ کافری مسلمان نیست ب: بعضی آهنیها سنگ هستند

دبیرستان نمونه دولتی فاطمه_ خرداد ۱۴۰۰

۶۲. مشخص کنید در هر یک از روابط مربع تقابل کمیت و کیفیت دو قضیه ثابت می ماند یا تغییر می کند.

تضاد، تناقض

تضاد: کمیت ثابت می ماند. کیفیت تغییر می کند

تناقض: کمیت و کیفیت هر دو تغییر می کنند

دبیرستان جوادالشمه_ خرداد ۱۴۰۲

۶۳. اصل قضیه : هر سیبی میوه است

تداخل: بعضی سیبها میوه هستند

تناقض: بعضی سیبها میوه نیستند

تضاد: هیچ سیبی میوه نیست

عکس مستوی: بعضی میوهها سیب هستند

دبیرستان فرزنانگان_ خرداد ۱۴۰۲

۶۴. جدول را کامل کنید

اصل قضیه : هر جسمی دو بعدی است

تضاد: هیچ جسمی دو بعدی نیست

تداخل: بعضی جسمها دو بعدی نیستند

عکس مستوی: هیچ دو بعدی جسم نیست

دبیرستان فرزنانگان_۲_ خرداد ۱۴۰۲

۶۵. نسبت میان دو جزء قضایای منفصله مانعاً الجمع و حقیقی به ترتیب کدام است؟

۱ تضاد- تناقض- ۲ تضاد عکس- ۳ عکس- تناقض- ۴ عکس- تضاد

گزینه ۱

دبیرستان فرزنانگان ۲_ خرداد ۱۴۰۲

۶۶. جدول زیر را کامل کنید.

اصل قضیه : هیچ نویسنده‌ای بی سواد نیست

تضاد: ندارد

عکس لازم‌الصدق: ندارد

دبیرستان شهید مطهری_ خرداد ۱۴۰۲

۶۷. عکس مستوی و تداخل تحت تضاد بعضی گل‌ها قرمز هستند را بنویسد

عکس مستوی: بعضی گل‌ها قرمز هستند

تداخل تحت تضاد: بعضی گل‌ها قرمز نیستند

دبیرستان مطهره_ خرداد ۱۴۰۲

۶۸. جدول زیر را کامل کنید ضمناً در صورت صادق بودن قضیه نخست درباره صدق یا کذب سایر قضایا چه

میتوان گفت؟

هیچ الف ب نیست (صادق)

متضاد هر الف ب است (کاذب)

متناقض بعضی الف ب هستند (کاذب)

دبیرستان شهید بهشتی_ خرداد ۱۴۰۲

۶۹. کامل کنید

اصل قضیه: هیچ مسافری در راه نیست

تداخل: هیچ مسافری در راه نیست

دبیرستان حجاب_ خرداد ۱۴۰۲

۷۰. کامل کنید

اصل قضیه: هر اسبی علفخوار است

عکس مستوی: بعضی علفخوارها اسب هستند

دبیرستان حجاب_ خرداد ۱۴۰۲



درس هشتم:

۷۱. علت عدم تکرار حد وسط را در استدلال زیر بیان کنید .

شاخه‌ها برگ دارند . دفترچه یادداشت برگ دارد

پس شاخه‌ها دفترچه یادداشت هستند

برگ در معنای یکسان به کار برده نشده است

دبیرستان نمونه دولتی فاطمیه_خرداد۱۴۰۲

۷۲. اعتبار یا عدم اعتبار قیاس‌های زیر را مشخص کنید. در صورت عدم اعتبار دلیل را بنویسید.

الف: هیچ الف ب نیست. هیچ ج ب نیست. ب: هر الف ب است. بعضی ج ب نیست

هیچ الف ج نیست. بعضی الف ج نیست

الف: عدم اعتبار - هر دو مقدمه سالبه‌اند

ب: عدم اعتبار - ج در نتیجه دارای علامت مثبت اما در مقدمه دارای علامت منفی است

دبیرستان نمونه دولتی فاطمیه_خرداد۱۴۰۲

۷۳. قیاس اقترانی را تعریف کنید ؟

برای آنکه رابط‌های میان دو قضیه برقرار باشد، باید جزء مشترکی میان آن‌ها وجود داشته باشد. به عبارت دیگر

لازم است موضوع یا محمول یکی قریب موضوع یا محمول دیگری باشد. به همین دلیل به این نوع از قیاس،

قیاس اقترانی می‌گویند.

دبیرستان نمونه دولتی فاطمیه_خرداد۱۴۰۲

۷۴. شرایط معتبر بودن قیاس را بنویسید

هر دو مقدمه سالبه نباشند. به عبارت دیگر: حداقل یکی از مقدمات موجب باشد

حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی نداشته باشد.

هر کدام از موضوع یا محمول که در نتیجه علامت مثبت داشتند، در مقدمات نیز علامت مثبت داشته باشند.

دبیرستان جواد الفمه_خرداد۱۴۰۲

۷۵. قانون نتیجه قیاس را بنویسید

کیفیت نتیجه در قیاس اقترانی از این قانون کلی پیروی می‌کند که (اگر یکی از مقدمات استدلال سالبه باشد، نتیجه نیز سالبه خواهد بود). بنابراین با مشاهده مقدمات قیاس میتوانیم تشخیص دهیم که نتیجه سالبه است یا موجه.

اگر نتیجه قیاس از این قانون پیروی نکرده باشد، آن قیاس نامعتبر است

دبیرستان جواد الثمه_ خرداد ۱۴۰۲.

۷۶. اعتبار یا عدم اعتبار قیاس زیر را مشخص و دلیل آن را ذکر نمایید.

بعضی الف ب است	بعضی الف ب نیست
بعضی ج ب نیست	هر ج ب است
بعضی الف ج نیست	بعضی الف ج نیست

۱: معتبر نیست. علامت ج در نتیجه مثبت اما در مقدمه منفی است.

۲: معتبر است.

دبیرستان جوادالثمه_ خرداد ۱۴۰۲

۷۷. دلیل نامعتبر بودن قیاس را بنویسید؟

انسان از خاک است. خاک بی جان است. پس انسان بی جان است

حد وسط در دو مقدمه عینا تکرار نشده است

دبیرستان جوادالثمه_ خرداد ۱۴۰۲

۷۸. دامنه مصادیق موضوع و محمول قضایای زیر را تعیین نمایید.

هر گیاهی نیازمند شرایط خاص است.

هیچ انسانی نشخوار کننده نیست

۱: هر گیاهی + نیازمند شرایط خاصی - است.

۲: هیچ انسانی + نشخوار کننده - نیست

دبیرستان جوادالثمه_ خرداد ۱۴۰۲



۷۹. قیاس اقترانی را از نظر شکل نوشته و اعتبار و عدم اعتبار آن را بررسی کنید و علت عدم آن را بنویسید.

الف: بعضی الف ب است. هیچ ج ب نیست. بعضی الف ج نیست.

ب: هر مسلمانی خدا پرست است بعضی ایرانی‌ها مسلمان هستند. بعضی خداپرست‌ها ایرانی هستند.

ج: در باز است. باز پرنده است، در پرنده است.

الف: شکل دوم قیاس اقترانی - معتبر ب: چهارم قیاس اقترانی، معتبر ج: نامعتبر، اشتراک لفظ باعث عدم تکرار حد وسط

دبیرستان فرزنانگان_خرداد۱۴۰۲

۸۰. اشکال استدلال زیر را بنویسید

الف: این کتاب دارای منبع است. منبع دارای شیر فلکه است پس این کتاب دارای شیر فلکه است.

ب: خواسته مردم رفاه است. رفاه بانک است پس خواسته مردم بانک است.

ج: پنیر از شیر است شیر مایع است پس پنیر مایع است

الف: حد وسط عیناً تکرار نشده است به علت اشتراک لفظ ب: حد وسط به یک معنا نیست

ج: حد وسط عیناً تکرار نشده

دبیرستان فرزنانگان_خرداد۱۴۰۲

درس نهم:

۸۱. اقسام قضایای منفصل را مشخص کنید

الف: یا گروه خونی او ممکن است ab یا o+

ب: در این اتاق فقط ناصر و پرویز حضور داشتند، پس این گلدان را یا ناصر شکسته است یا پرویز

الف: غیر قابل جمع در صدق ب: غیر قابل جمع در کذب

دبیرستان نمونه دولتی فاطمیه_خرداد۱۴۰۲

۸۲. مشخص کنید استدلال زیر کدام قسم از قیاس استثنایی است؟ سپس اعتبار یا عدم اعتبار آن را مشخص کنید؟

اگر او پلیس مخفی باشد، انگاه اسلحه دارد. او اسلحه دارد. پس او پلیس مخفی است

مغالطه وضع تالی - معتبر نیست

دبیرستان نمونه دولتی فاطمیه_خرداد۱۴۰۲.

۸۳. مشخص نمایید استدلال زیر کدام قسم از قیاس استثنایی هستند. دلیل اعتبار یا عدم اعتبار آن را بیان کنید.

- اگر سیگار بکشم. عمرم کوتاه می‌شود. حالا که سیگار نمی‌کشم پس عمرم طولانی خواهد بود

قیاس استثنایی اتصالی-رفع مقدم-نامعتبر

دبیرستان جوادالشمه_خرداد۱۴۰۲

۸۴. هریک از قضایای زیر از اقسام کدام یک از قضایای شرطی هستند؟

من احتمالاً یا نمره ۱۷ می‌گیرم یا نمره ۱۸

گر به صورت آدمی انسان بدی احمد و بوجهل خود یکسان بدی

۱ مانعه الجمع - ۲ شرطی متصل

دبیرستان جواد الشمه_خرداد۱۴۰۲

۸۵. قیاس استثنایی اتصالی زیر چه نوعی است (وضع تالی یا رفع مقدم)، (معتبر یا نامعتبر)

الف: اگر امروز ۱۰ خرداد باشد آزمون منطق داریم اما امروز ۱۰ خرداد نیست پس آزمون منطق نداریم

ب: کلاس اول صبح را از دست میدهمی چنانچه خواب بمانی. خواب ماندم پس کلاس اول صبح را از دست دادم

الف: نامعتبر رفع مقدم ب: نامعتبر وضع تالی

دبیرستان فرزندگان_خرداد۱۴۰۲

۸۶. نوع قضایای شرطی منفصل را تعیین کنید

الف: او یا دانشجوی رشته حقوق است یا روانشناسی

ب: قضیه شرطی شرطی متصل است یا منفصل

ج: یا انسان خوش اخلاق نزد مردم محبوب است یا نزد خداوند

الف: مانعه الجمع ب: منفصل حقیقی ج: مانعه الرفع

دبیرستان فرزندگان_خرداد۱۴۰۲

۸۷. نوع شرطی منفصل را در قضایای زیر مشخص کنید. (حقیقی - غیر قابل جمع در صدق - غیر قابل

جمع در کذب)

الف: یا غذا سالم است یا فاسد



ب: یا بیماری کرونا است یا سرما خوردگی

ج: انسان شرور یا به خود یا به دیگران ضرر می‌رساند

الف- حقیقی ب- غیر قابل جمع در صدق - مانعاً الجمع ج- غیر قابل جمع در کذب-

مانعاً الرفع

دبیرستان فرزنانگان ۲_ خرداد ۱۴۰۲

۸۸. احکام زیر در رابطه با کدام یک از قضایای شرطی منفصل است؟

الف: هر دو می‌توانند صادق باشند اما هر دو نمی‌توانند کاذب باشند

ب: یکی صادق و یکی کاذب و کاذب و صادق بودن هر دو محال است

الف- غیر قابل جمع در کذب- مانعاً الرفع ب- حقیقی

دبیرستان فرزنانگان ۲_ خرداد ۱۴۰۲

۸۹. با قضیه « اگر زود بیایی به جشن امروز می‌رسیم » یک قیاس استثنایی با حالت معتبر مقدم بنویسید.

۱: اگر زود بیایی به جشن امروز می‌رسیم

۲-.....

نتیجه

تو زود آمده‌ای پس به جشن امروز می‌رسیم

دبیرستان فرزنانگان ۲_ خرداد ۱۴۰۲

۹۰. نوع قضایای شرطی زیر را تعیین نمایید.

الف: فردا یا تعطیل است یا تعطیل نیست

ب: دوزیستیان یا در آب زندگی می‌کنند یا در خشکی

الف: منفصله حقیقیه ب: مانعاً الرفع

دبیرستان فرزنانگان ۲_ خرداد ۱۴۰۲

درس دهم:

۹۱. انواع مغالطات زیر را مشخص کنید .

الف: هر انسانی بجز افراد خشن و بی ذوق تشخیص می‌دهد که برای رشد فکری و ذهنی خواندن مداوم رمان نیازی ضروری است

ب: چرا این وسیله ی گران را خریده‌ای؟ پاسخ : یعنی می‌گویی حق ندارم حتی یک سکه هم برای خودم خرج کنم؟

الف: مسموم کردن چاه ب: بزرگ‌نمایی و کوچک‌نمایی

دبیرستان نمونه دولتی فاطمیه_ خرداد ۱۴۰۲

۹۲. تفاوت میان متفکر نقاد و متفکر غیر نقاد را بنویسید ؟

تفاوت مهم میان متفکر نقاد و غیر نقاد، جدی گرفتن فرایند تفکر و توجه آگاهانه به آن و پرسیدن سؤالات درست و به جاست. چنین متفکری هنگام شنیدن یک مطلب یا تصمیم‌گیری درباره آن، آن را از وجوه مختلف بررسی می‌کند.

دبیرستان نمونه دولتی فاطمیه_ خرداد ۱۴۰۲

۹۳. کلمات در جملات بار ارزشی متفاوتی دارند، در قالب مثال بکار ببرید

مردن- فوت شدن- سر به نیست شدن

دبیرستان جوادالشمه_ خرداد ۱۴۰۲.

۹۴. جدل چگونه فنی است و کجا بکار می‌رود؟

گاهی در بحث با دیگران تنها در پی غلبه بر آنها هستیم. به عنوان مثال در جریان یک مناظره تلویزیونی، طرفین در پی اقناع یکدیگر نیستند؛ بلکه هدف آنها شکست دادن طرف مقابل است. بدین جهت هدف آنها بیان استدلال‌هایی است که در مقابل آنها، طرف مقابل حرفی برای گفتن نداشته باشد و مجبور به پذیرش نتایج آنها و یا اعتراف به شکست شود. بدین ترتیب کسانی که شاهد این مناظره هستند، به فرد پیروز گرایش پیدا می‌کنند. در گذشته اینگونه استدلال‌ها را در فن (جدل) بررسی میکردند.

دبیرستان جوادالشمه_ خرداد ۱۴۰۲

۹۵. در هر یک از گزینه‌های زیر چه نوع مغالطه‌ای وجود دارد؟

الف: شما دانش آموزان با مرام و فهیمی هستید این رفتار شایسته شما نیست.

ب: خانم منشی من بیماری بدی دارم باید به من زودتر نوبت بدهید.



ج: فقط انسان ترسو می‌تواند چنین افکاری داشته باشد

د: بیمه در مقابل همه چیز به جز مرگ خسارت و بی‌ماری

الف: مغالطه‌ی تله‌گذاری ب: مغالطه‌ی توسل به احساسات ج: مغالطه‌ی مسموم کردن چاه

د: مغالطه بزرگ‌نمایی و کوچک‌نمایی

دبیرستان فرزنانگان_خرداد۱۴۰۲

۹۶. از میان کلمات داده شده کدام یک بار ارزشی مثبت منفی و خنثی دارد؟

الف: سردار دلها در صبح جمعه به ملکوت اعلا پیوست .

ب: مادر یکی از دوستانم فوت شد

الف: مثبت ب: خنثی

دبیرستان فرزنانگان_خرداد۱۴۰۲

۹۷. نوع مغالطه‌ها بر اثر عوامل روانی را در موارد زیر مشخص کنید.

الف: چند بار اتاقم را تمیز کنم؟ نمی‌توانم تمام عمر اتاقم را تمیز کنم

ب: با نوزادی خردسال در نیمه شب از دیگران کمک بخواهد

ج: تنها یک انسان نادان سخنان مرا نمی‌پذیرد

د: انسان‌های متمدن به این فرد در انتخابات رای خواهند داد

الف- بزرگ‌نمایی ب- توسل به احساسات ج- مسموم کردن چاه د- تله‌گذاری

دبیرستان فرزنانگان_۲_خرداد۱۴۰۲

۹۸. کدام گزینه مغالطه کوچک‌نمایی است؟

قربون مرام پهلونیت کمک کن این وسایل رو تا بالا ببریم

فقط افرادی که مغز معیوبی دارند این حرف را می‌زنند

جلوی جمع از من تعریف کردی پس آدم خوبی هستی

امروزه اخذ مدرک دانشگاهی، بسیار عادی است

گزینه ۴

دبیرستان فرزنانگان_۲_خرداد۱۴۰۲

۹۹. در کاریکاتور از کدام مغالطه استفاده می‌شود؟

مغالطه در کاریکاتور: بزرگ‌نمایی

دبیرستان شهید مطهری_ خرداد ۱۴۰۲

۱۰۰. نوع مغالطات زیر را تعیین نمایید.

الف: او در موضع‌گیری خود یک دنده و کله شق است

ب: دوستم جلوی جمع از من تعریف کرد پس آدم خوبی است

الف: بارارزشی کلمات ب: توسل به احساسات

دبیرستان شهید مطهری_ خرداد ۱۴۰۲

نکات طلایی

از آنجا که وظیفه منطق جلوگیری از خطای اندیشه است و جملات انشایی (مانند: جملات امری، پرسشی) را نمی‌توان صادق یا کاذب دانست، این دسته از جملات در منطق بررسی نمی‌شوند.

به جملات با معنایی که درباره چیزی خبر می‌دهند و می‌توانیم درباره صدق یا کذب آنها سخن بگوییم قضیه می‌گویند

قضیه حملی: قضیه که در آن به ثبوت یا نفی چیزی برای چیز دیگر حمل شود. هر تلاشگری موفق می‌شود.

قضیه شرطی: قضیه که در آن به اتصال یا انفصال میان دو نسبت حمل شود: اگر تلاش کنی موفق می‌شوی.

در منطق به نهاد جمله موضوع، به مسند آن محمول و به فعل ربطی، اسنادی می‌گویند

قضیه شخصی: موضوع قضیه، جزئی باشد

قضیه محصوره: موضوع قضیه، کلی باشد

تداخل	صدق جزئی ➔ صدق کلی	نامشخص ➔ صدق جزئی و کذب کلی	کذب کلی ➔ کذب جزئی
تناقض		صادق = کاذب	
تضاد	کذب کلی ➔ صدق کلی	کذب کلی: نامشخص ممکن است کلی دیگر صادق باشد یا کاذب	
تحت تضاد	صدق جزئی ➔ کذب جزئی	صدق جزئی: نامشخص ممکن است جزئی دیگر صادق باشد یا کاذب	



منطق دانان با بررسی قضیه سالبه جزئی نشان داده اند که قانونی کلی برای عکس مستوی این قضیه وجود ندارد.

در صورتی که در جا به جا کردن اجزا قضیه، قاعده عکس مستوی را به درستی رعایت نکنیم دچار مغالطه ایهام انعکاس شده ایم

لازم است موضوع یا محمول یکی قرین، موضوع یا محمول دیگر د باشد. به همین دلیل به این نوع از قیاس قیاس اقترانی می گویند.

در قیاس اقترانی، اجزا نتیجه در میان مقدمات پخش شده اند

به جزء مشترک میان دو قضیه حد وسط می گویند. پس از حذف کردن حد وسط، موضوع نتیجه از مقدمه اول و محمول آن از مقدمه دوم به دست می آید

در صورتی که از قیاسی که حد وسط در آن تکرار نشده است، نتیجه گیری شود، فرد دچار مغالطه عدم تکرار حد وسط می شود

حد وسط باید به یک معنا باشند، باید عین هم باشد

کیفیت نتیجه در قیاس اقترانی از این قانون کلی پیروی می کند که اگر یکی از مقدمات استدلال سالبه باشد، نتیجه نیز سالبه خواهد بود

در قضیه سالبه، همه مصادیق محمول (+) و در قضیه موجهه، برخی از مصادیق محمول (-) مورد نظر است

سور کلی شامل همه مصادیق موضوع (+) و سور جزئی شامل برخی از مصادیق موضوع (-) است.

در قضیه شخصی نیز همه مصادیق موضوع (+) مورد نظر هستند

هر دو مقدمه سالبه نباشند

حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی نداشته باشد.

هر کدام از موضوع یا محمول که در نتیجه علامت مثبت داشتند، در مقدمات نیز علامت مثبت

داشته باشند

هنگام بررسی اعتبار یک قیاس، به موضوع یا محمولی که در نتیجه منفی اند، کاری نداریم